

Glastuinbouw in cijfers, 2021

Gerben Jukema

Inleiding

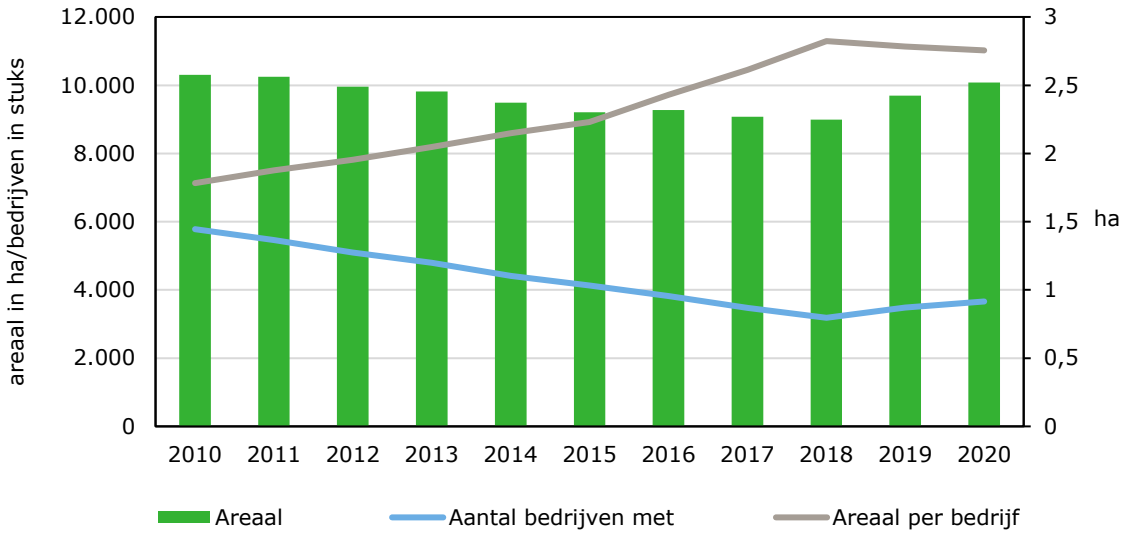
In deze publicatie zijn enkele indicatoren gepresenteerd over de glastuinbouw in Nederland. Het betreft indicatoren over de structuur, de economische omvang en het milieu. Het gaat hierbij om een grafisch gepresenteerde selectie van indicatoren, kortom een overzicht van de prestatie-indicatoren in vogelvlucht. De indicatoren geven inzicht in de ontwikkeling op de belangrijkste thema's. De indicatoren komen uit verschillende bronnen of zijn hieruit samengesteld.

Voor de indicatoren wordt een tijdreeks gegeven vanaf 2010 tot en met 2020, voor zover data beschikbaar zijn.

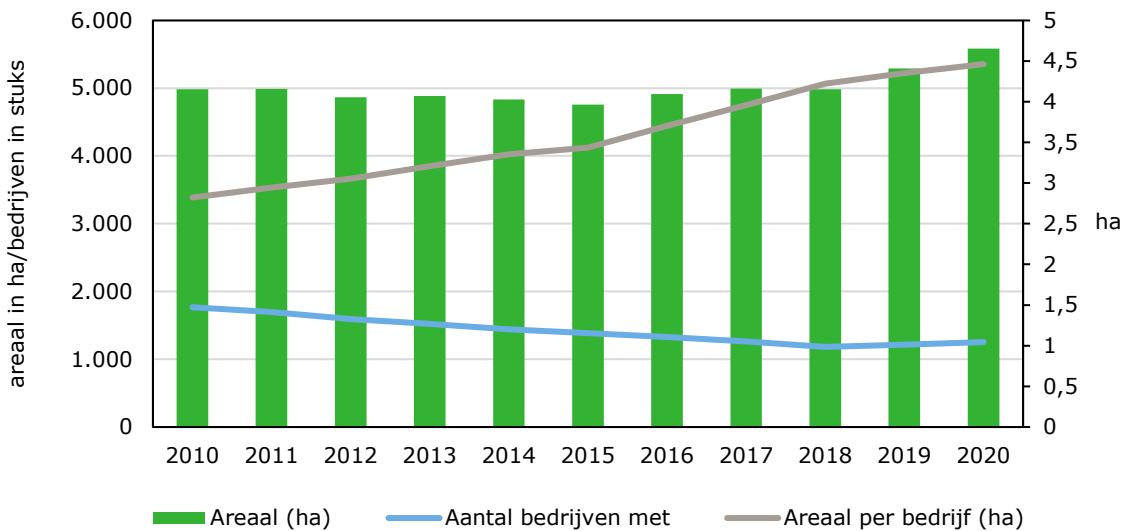
Deze factsheet geeft inzicht in de langjarige ontwikkelingen van de glastuinbouw sector op de volgende indicatoren:

1. Structuurcijfers over aantal bedrijven en arealen, subsectoren en gewassen, specialisatiegraad, biologische teelt
2. Betekenis voor de Nederlandse economie van glastuinbouwcomplex (toegevoegde waarde en werkgelegenheid)
3. Werkgelegenheid (primaire sector)
4. Productiewaarde (schatting)
5. Handelswaarde (schatting)
6. Energie-efficiëntie, CO₂-emissie, aandeel duurzame energie
7. Areaal verdeling over Nederland, top 10 gemeenten glastuinbouw
8. Inkomen uit bedrijf (inclusief spreiding) en totale kosten en opbrengsten gemiddeld glastuinbouwbedrijf en nettobedrijfsresultaat

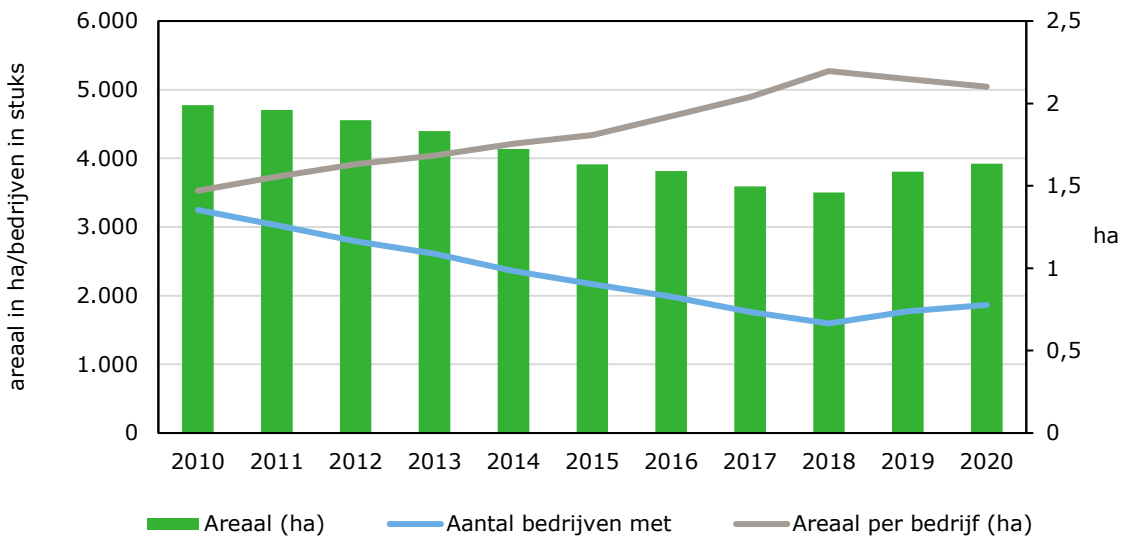
1. Structuurgegevens

Figuur 1.1 Areaal tuinbouw onder glas, aantal bedrijven met tuinbouw onder glas en gemiddelde omvang (oppervlakte in ha en aantal bedrijven op linkeras, areaal per bedrijf in ha op rechteras)
Bron: CBS, Landbouwtelling.

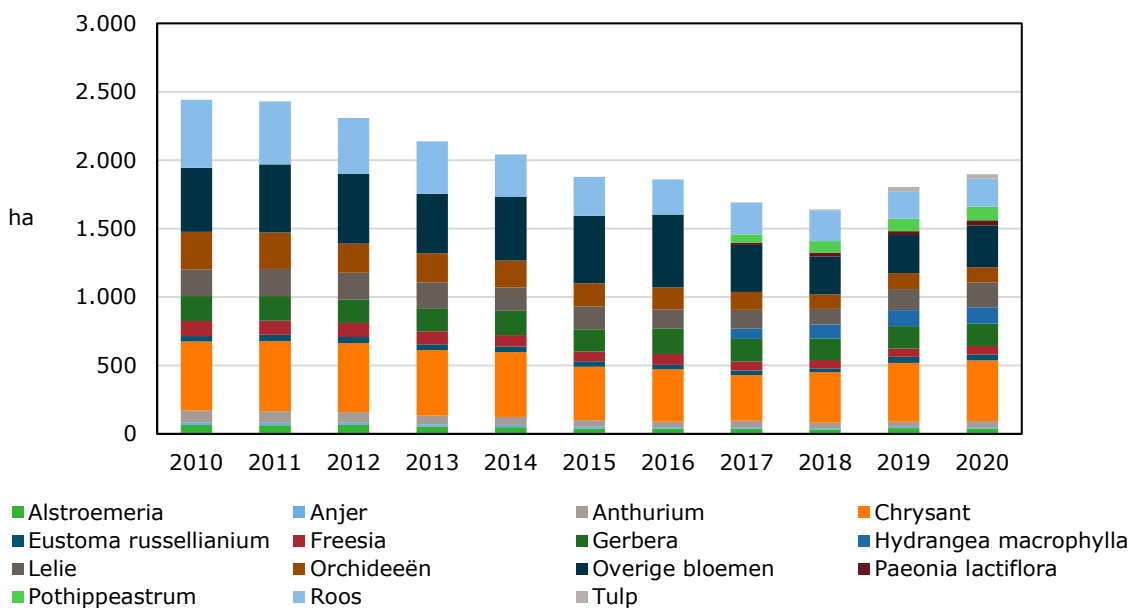

Figuur 1.2 Areaal groenten onder glas, aantal bedrijven met groenten onder glas en gemiddelde omvang (oppervlakte in ha en aantal bedrijven op linkeras, areaal per bedrijf in ha op rechteras)
Bron: CBS, Landbouwtelling.

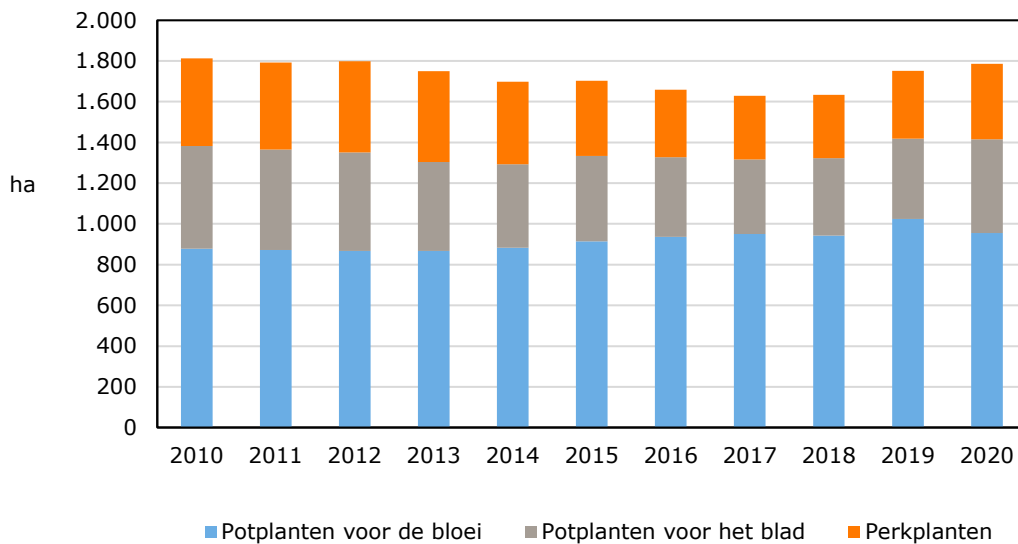
Figuur 1.3 Areaal bloemen en planten onder glas, aantal bedrijven met bloemen en planten onder glas en gemiddelde omvang (oppervlakte in ha en aantal bedrijven op linker-as, areaal per bedrijf in ha op rechter-as)

Bron: CBS, Landbouwtelling.

Figuur 1.4 Areaal bloemen onder glas, naar type in ha

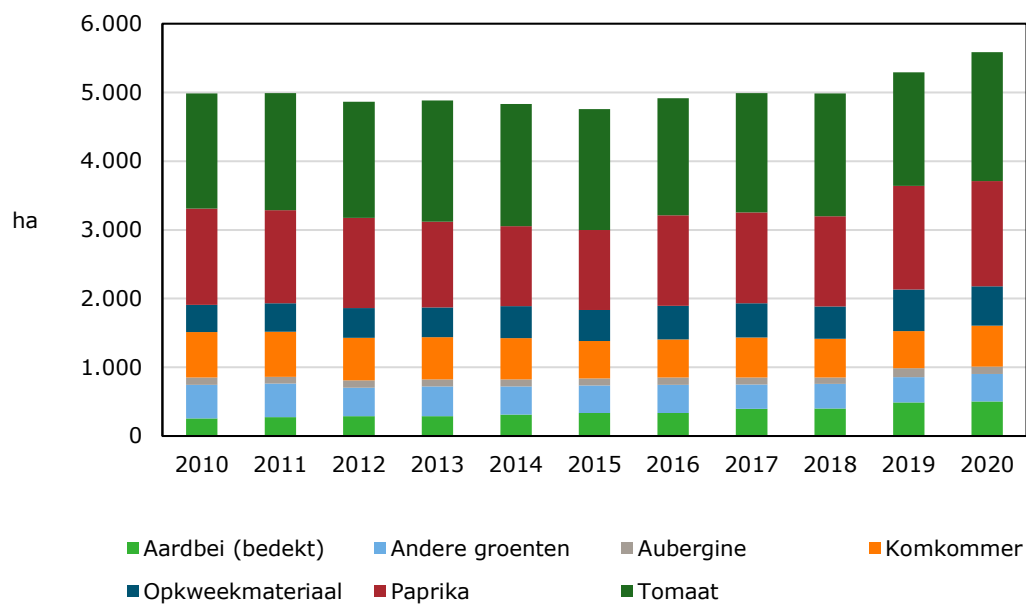
Bron: CBS, Landbouwtelling.

Figuur 1.5 Areaal planten onder glas, naar type in ha

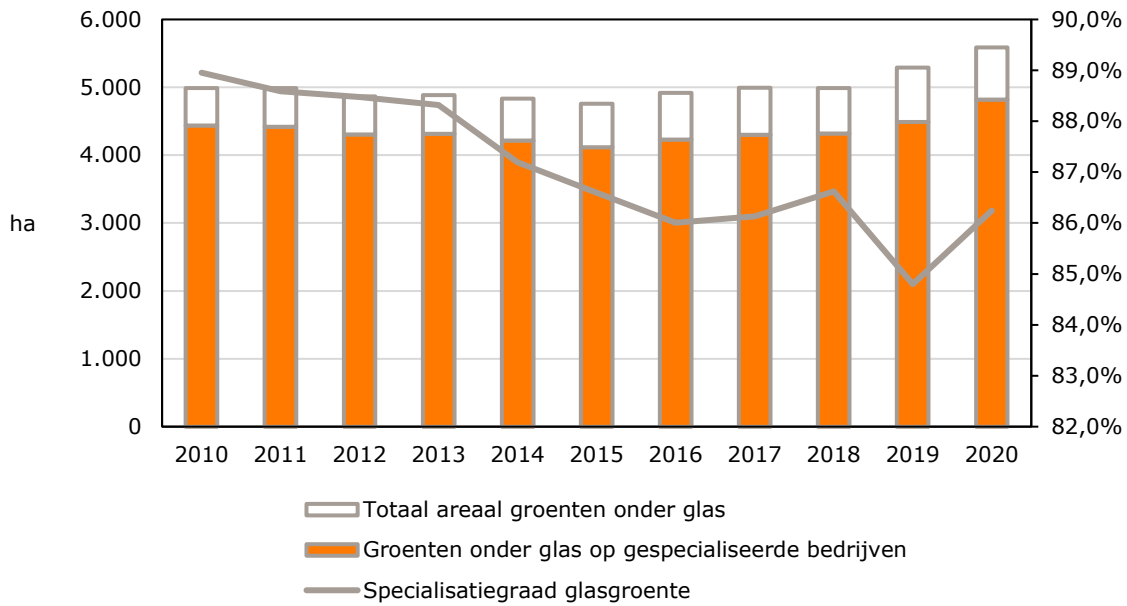
Toelichting: De optelling van figuur 1.4 en 1.5 tellen niet op naar het totaal in 1.3 omdat 'andere bloemkwekerijgewassen' onder glas niet zijn meegenomen)

Bron: CBS, Landbouwtelling.

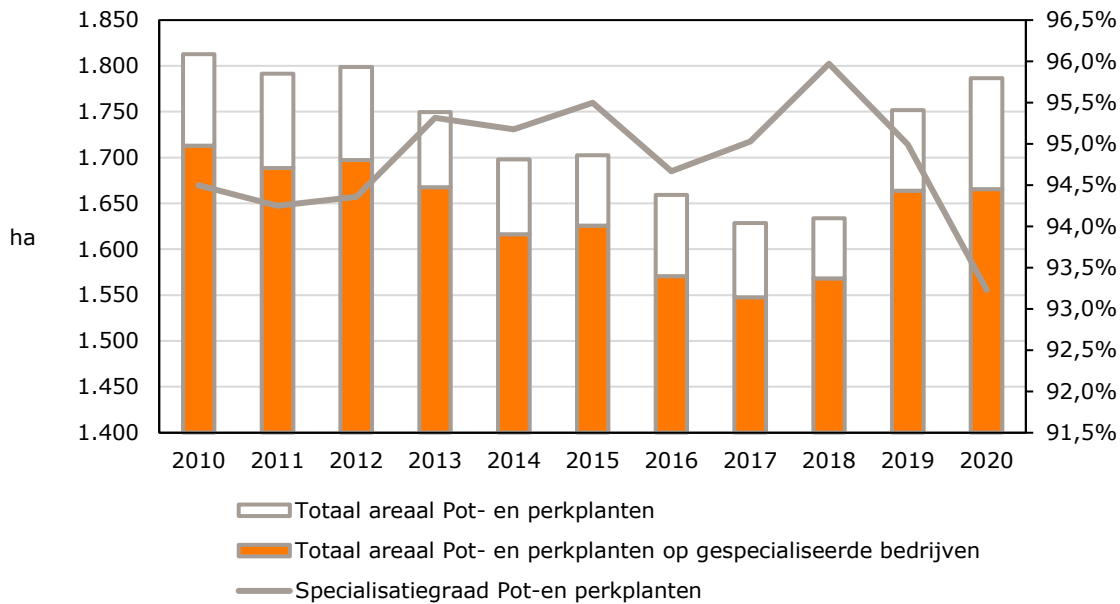

Figuur 1.6 Areaal groenten onder glas, naar type in ha

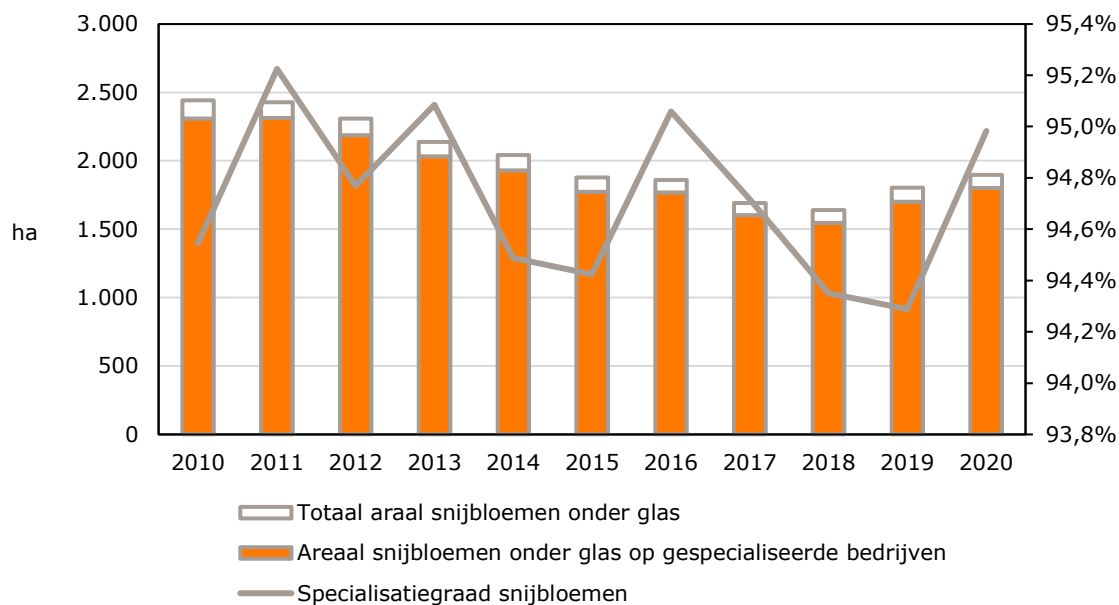
Bron: CBS, Landbouwtelling.

Figuur 1.7 Specialisatiegraad, groenten onder glas op gespecialiseerde glasgroentebedrijven, totaal areaal groente onder glas (areaal in ha op de linker- en rechteras, specialisatiegraad op de rechteras)
Bron: CBS, Landbouwtelling.

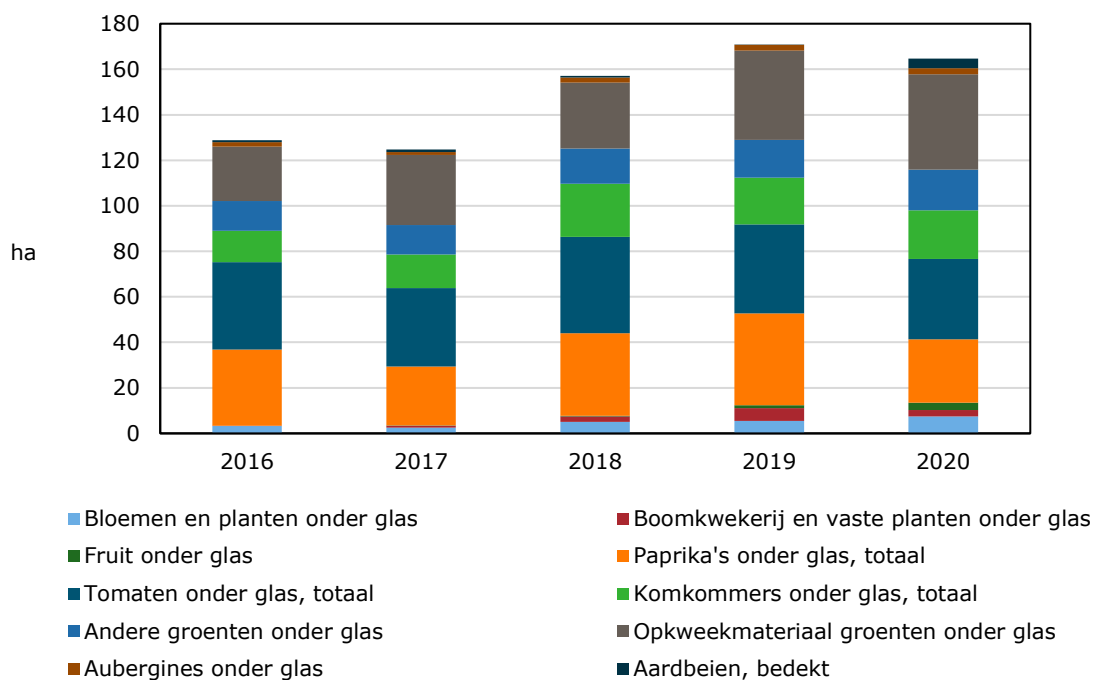

Figuur 1.8 Specialisatiegraad pot- en perkplanten onder glas, areaal pot en perkplanten onder glas op gespecialiseerde pot- en perkplantenbedrijven, totaal areaal pot- en perkplanten onder glas (areaal in ha op de linker- en rechteras, specialisatiegraad op de rechteras)
Bron: CBS, Landbouwtelling.

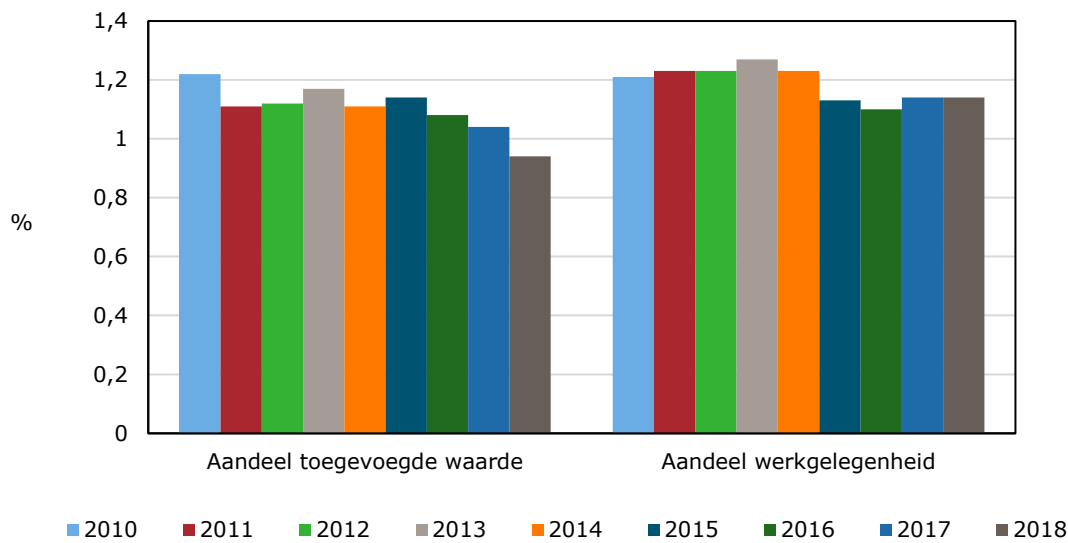
Figuur 1.9 Specialisatiegraad snijbloemen onder glas, areaal snijbloemen onder glas op gespecialiseerde snijbloemenbedrijven, totaal areaal snijbloemen onder glas (areaal in ha op de linker-as, specialisatiegraad op de rechter-as)
Bron: CBS, Landbouwtelling.

De specialisatiegraad van overige glastuinbouwbedrijven wordt hier niet getoond.

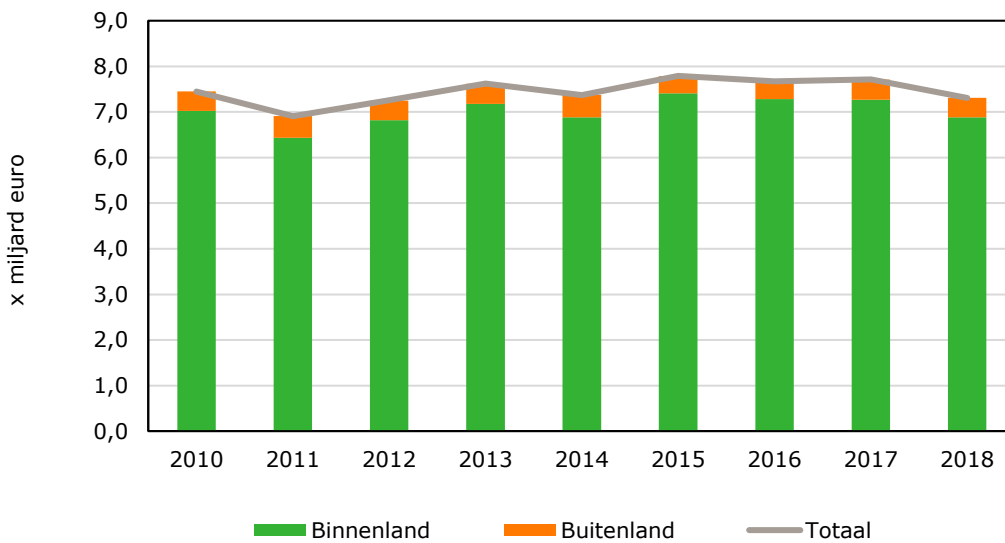
Figuur 1.10 Areaal biologische tuinbouw onder glas (inclusief eventueel areaal op omschakelingsbedrijven)
Bron: CBS, Landbouwtelling.

2. Betekenis voor de Nederlandse economie van het glastuinbouwcomplex

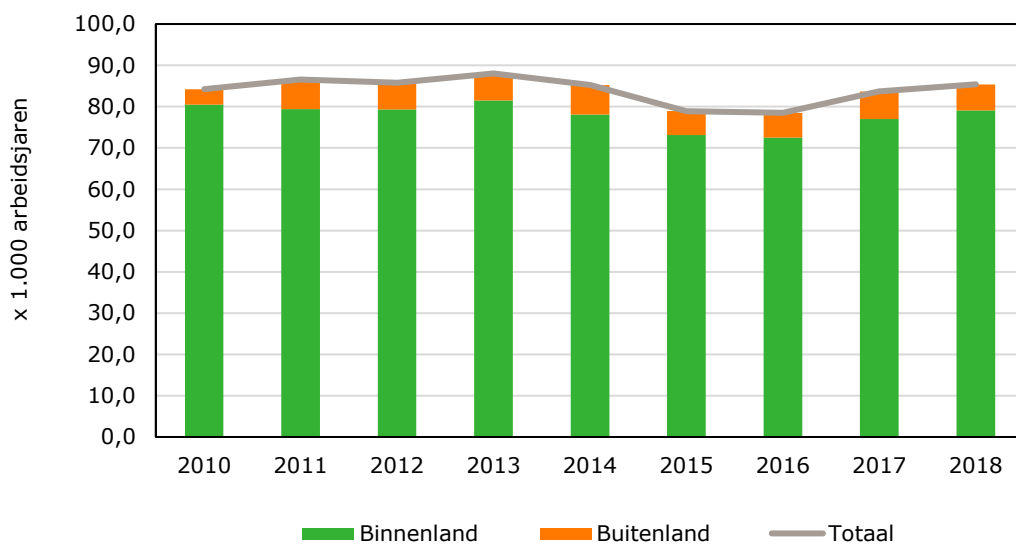
Figuur 2.1 Aandeel glastuinbouwcomplex in de Nederlandse economie (toegevoegde waarde en werkgelegenheid)

Bron: Wageningen Economic Research.

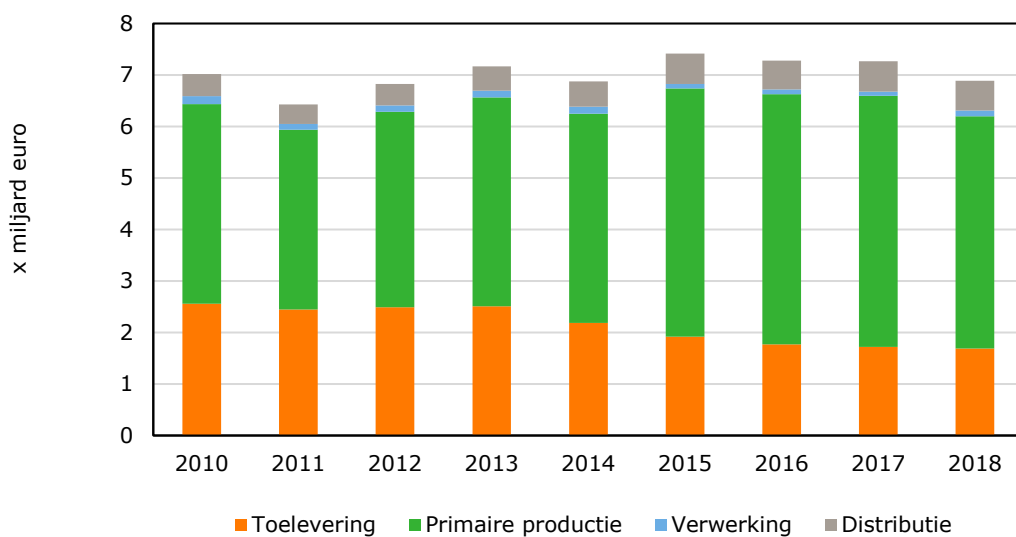

Figuur 2.2 Toegevoegde waarde glastuinbouwcomplex

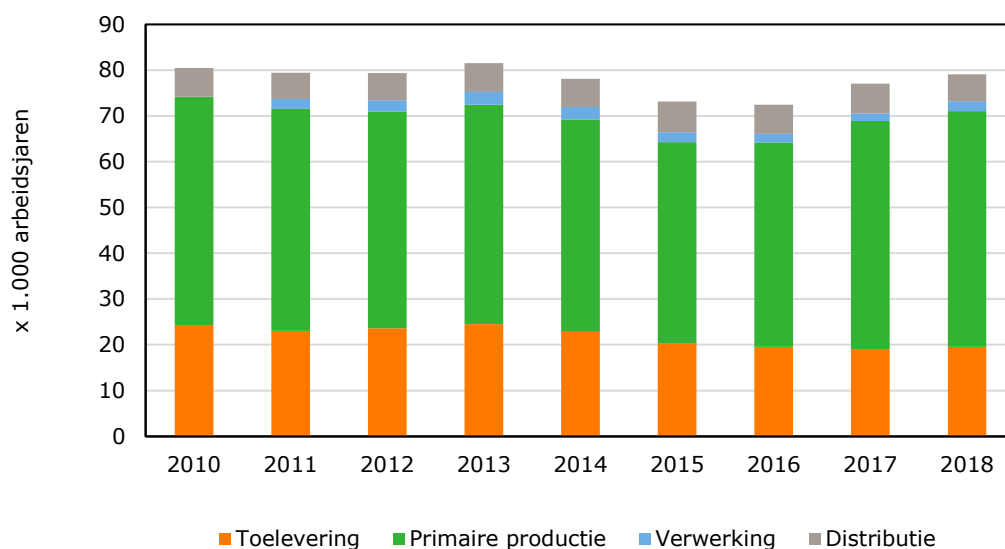
Bron: Wageningen Economic Research.

Figuur 2.3 Werkgelegenheid glastuinbouwcomplex
Bron: Wageningen Economic Research.

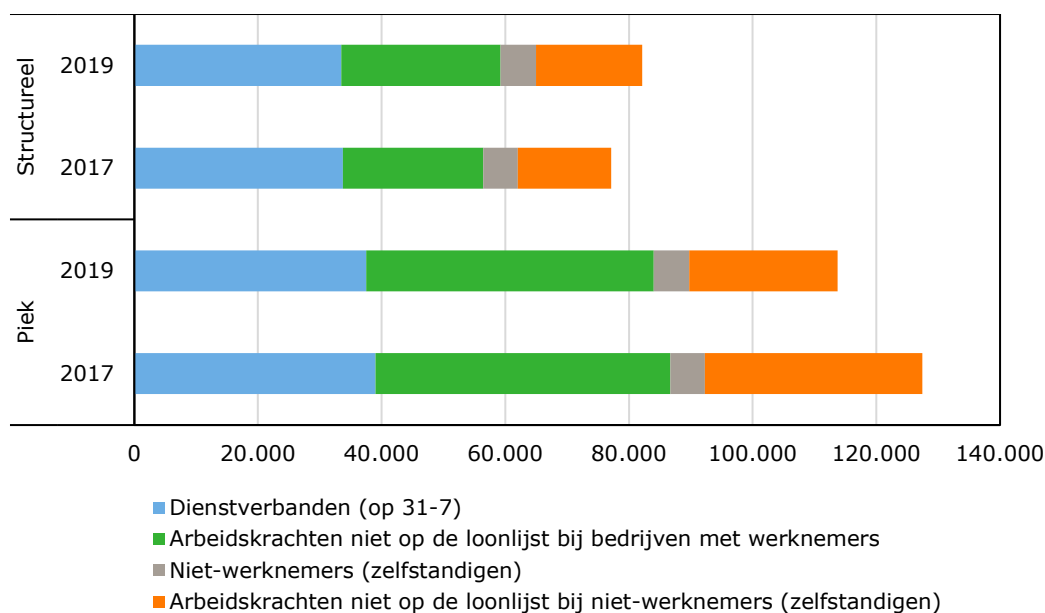

Figuur 2.4 Toegevoegde waarde binnenlandse grondstoffen glastuinbouwcomplex, naar schakel
Bron: Wageningen Economic Research.

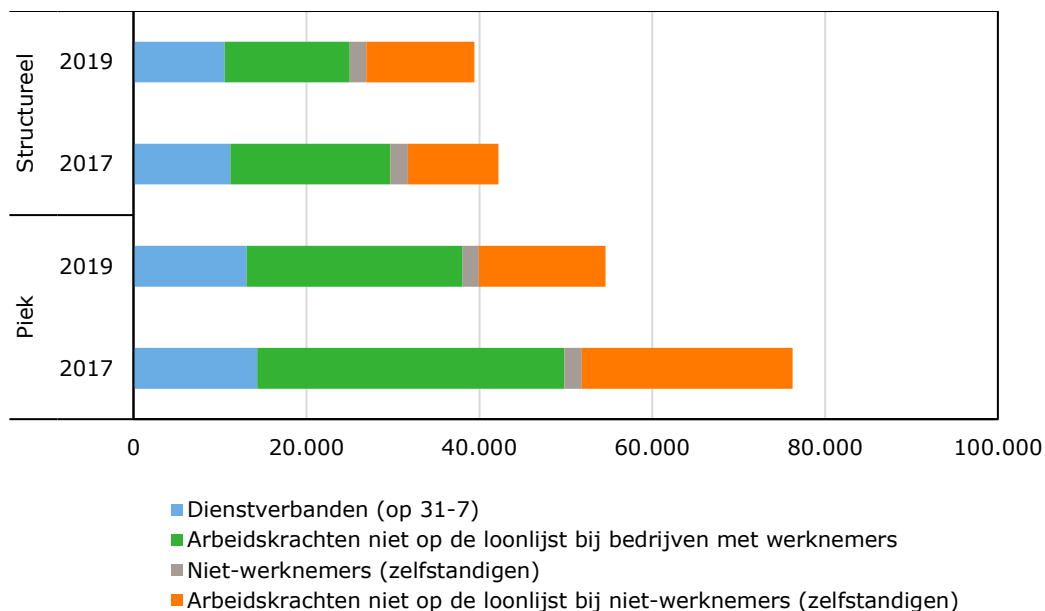
Figuur 2.5 Werkgelegenheid binnenlandse grondstoffen glastuinbouwcomplex, naar schakel
Bron: Wageningen Economic Research.

3. Werkgelegenheid (primaire schakel)

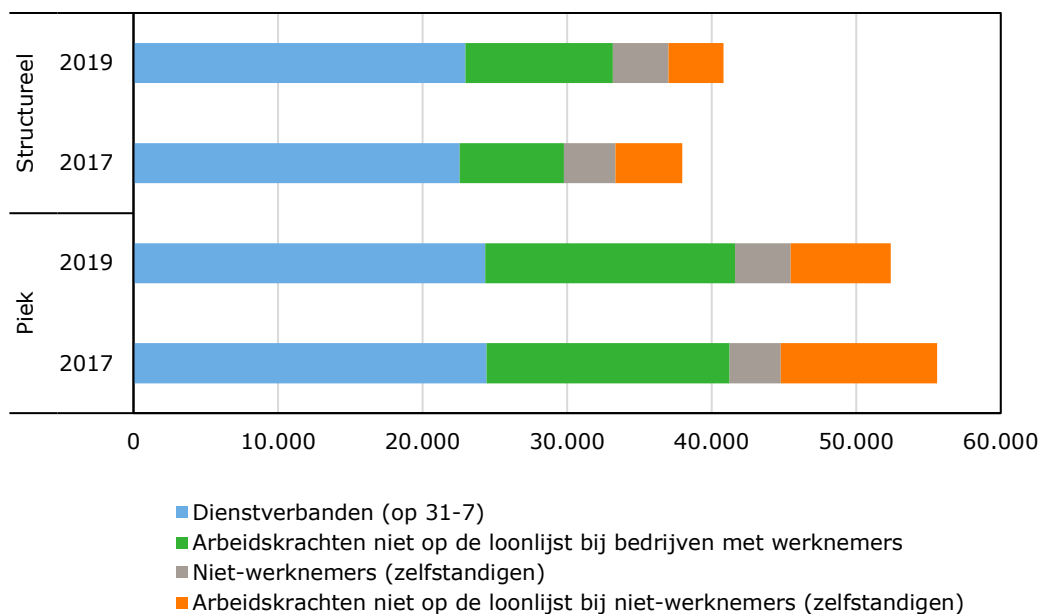
Figuur 3.1 Werkgelegenheid glastuinbouw
Bron: collandarbeitsmarkt.incijfers.nl.

Toelichting bij hoofdstuk 3: bij het bepalen van het arbeidsvolume worden arbeidskrachten meegenomen die arbeid verrichten in de agrarische sector. Het kan hier gaan om werknemers op de loonlijst, maar ook om niet-werknemers (zelfstandigen), ingehuurd uitzendkrachten, of overige inhuur. Het aantal dienstverbanden en fte hebben uitsluitend betrekking op de werknemers op de loonlijst.

Figuur 3.2 Werkgelegenheid glasgroente

Bron: collandarbeidsmarkt.incijfers.nl (cijfers subsectoren indicatief).

Figuur 3.3 Werkgelegenheid glasplanten en bloemen

Bron: collandarbeidsmarkt.incijfers.nl (cijfers subsectoren indicatief).

Dienstverbanden per arbeidsmarktregio

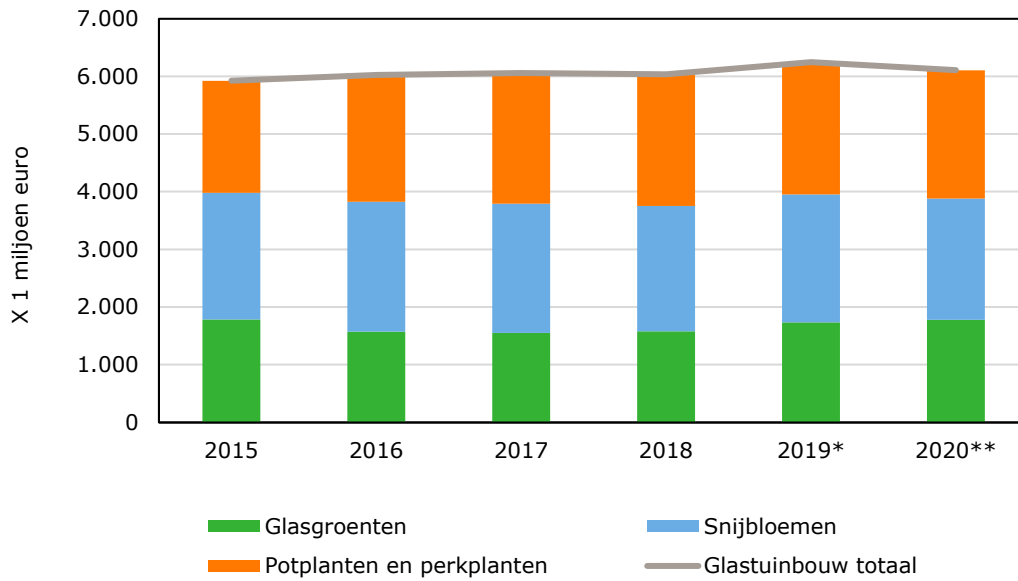
aantal

CAM | 2019

Figuur 3.4 Werkgelegenheid glastuinbouw, naar arbeidsmarktregio
Bron: collandarbeidsmarkt.incijfers.nl.

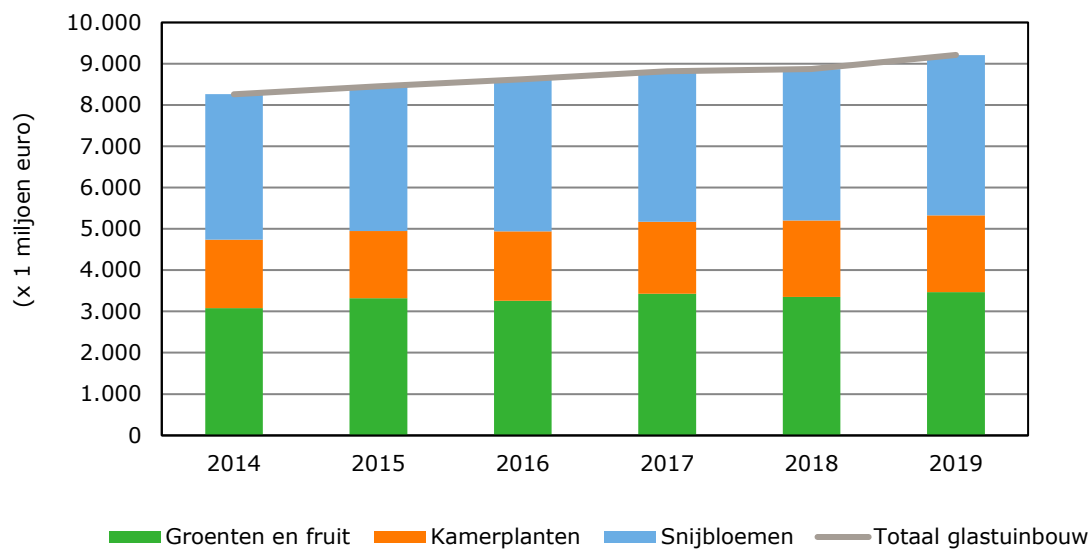
4. Productiewaarde (schatting)

Figuur 4.1 Productiewaarde glastuinbouw

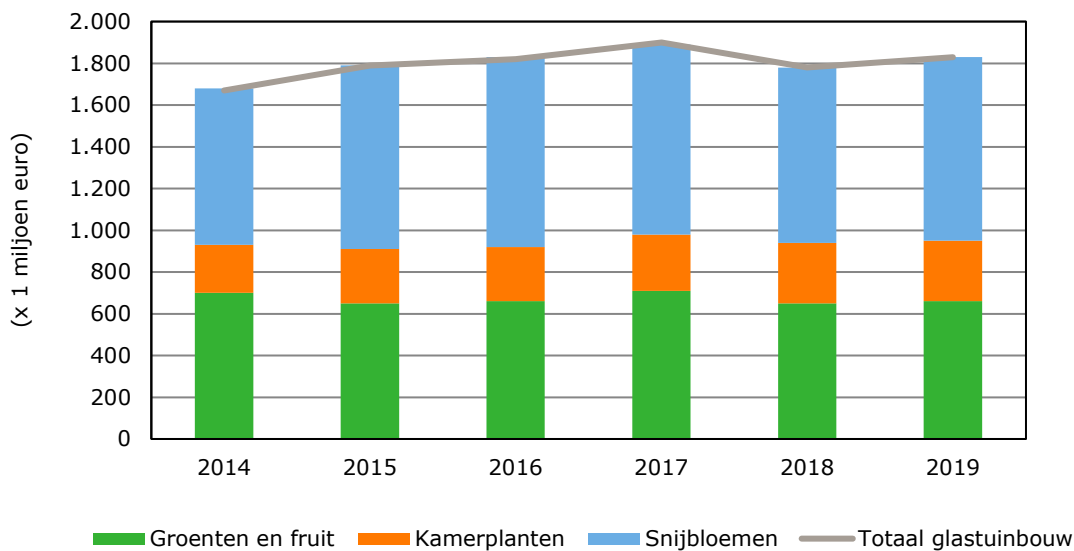
Bron: Wageningen Economic Research.

5. Handelswaarde (schatting)

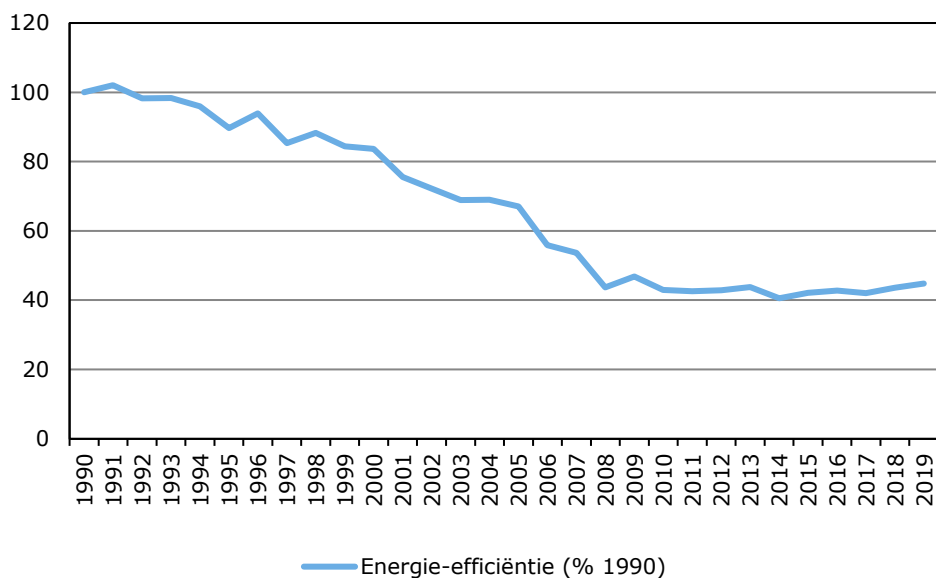
Figuur 5.1 Schatting exportwaarde glastuinbouw

Bron: Wageningen Economic Research.

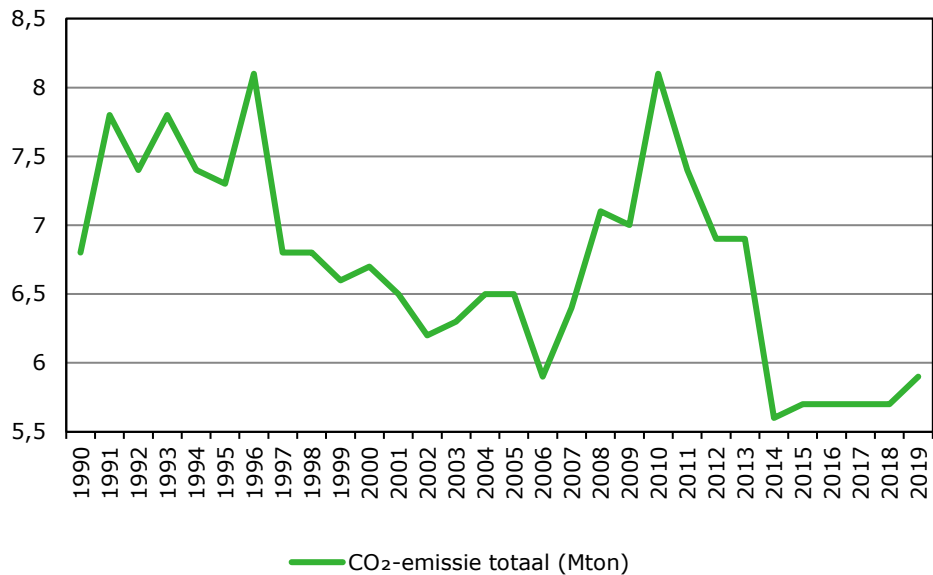

Figuur 5.2 Geschatte importwaarde glastuinbouw
Bron: Wageningen Economic Research.

6. Energie-efficiëntie, CO₂-emissie, aandeel duurzame energie

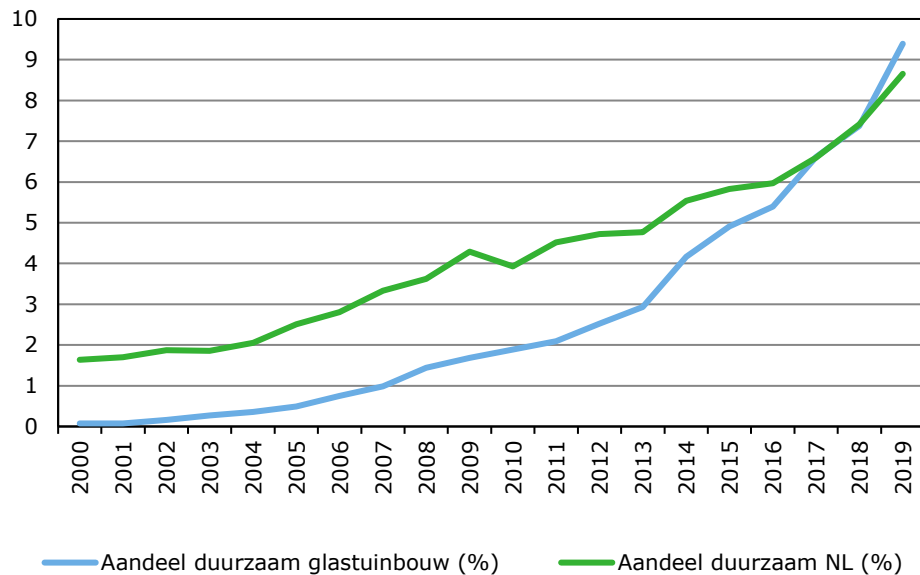

Figuur 6.1 Energie-efficiëntie glastuinbouw
Bron: Energiemonitor glastuinbouw, 2019, Wageningen Economic Research.

Figuur 6.2 CO₂-emissie glastuinbouw

Bron: Energiemonitor glastuinbouw, 2019, Wageningen Economic Research.

Figuur 6.3 Aandeel duurzame energie

Bron: Energiemonitor glastuinbouw, 2019, Wageningen Economic Research.

7. Areaal verdeling over Nederland, top 10 gemeenten glastuinbouw

Tabel 7.1 *Glastuinbouwareaal (areaal cultuurgrond) naar provincie*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zuid-Holland	4.789	4.672	4.535	4.375	4.592	4.861
Noord-Brabant	1.271	1.339	1.341	1.319	1.406	1.433
Noord-Holland	900	926	872	878	956	993
Limburg	763	825	839	821	888	900
Gelderland	560	520	453	490	648	665
Flevoland	199	276	300	319	401	380
Zeeland	154	166	167	233	217	248
Drenthe	147	150	150	149	170	179
Overijssel	121	117	134	131	153	150
Friesland	132	132	148	136	119	129
Utrecht	108	96	87	86	83	79
Groningen	64	60	55	53	59	59

Bron: CBS, landbouwelling.

Tabel 7.2 *Top 10 glastuinbouwgemeenten naar areaal cultuurgrond*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Westland	2.399	2.385	2.295	2.253	2.353	2.513
Lansingerland	751	763	734	694	756	722
Noordoostpolder	171	249	274	285	363	334
Zaltbommel	220	206	173	201	289	301
Peel en Maas	222	264	274	277	296	298
Horst aan de Maas	265	280	274	251	287	296
Pijnacker-Nootdorp	307	231	233	240	253	250
Midden-Delfland	195	187	209	216	194	232
Hollands Kroon	181	181	174	153	173	225
Zuidplas	229	232	223	196	202	224

Bron: CBS, landbouwelling.

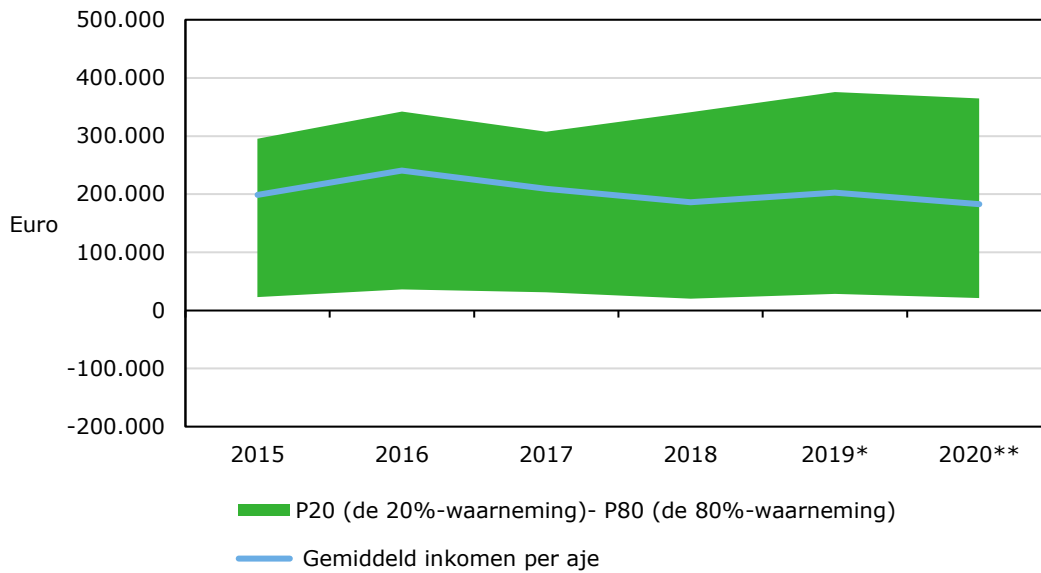
8. Inkomen uit bedrijf (inclusief spreiding) en totale kosten en opbrengsten gemiddeld glastuinbouwbedrijf en nettobedrijfsresultaat

Tabel 8.1 *Enkele economische kengetallen gemiddeld glastuinbouwbedrijf*

		2015	2016	2017	2018	2019V	2020R
Totaal opbrengsten	euro	2.046.400	2.020.700	2.143.300	2.384.000	2.371.600	2.323.800
Totaal kosten (inclusief berekende kosten)	euro	1.805.000	1.723.800	1.894.900	2.179.500	2.154.000	2.140.100
Nettobedrijfsresultaat	euro	241.400	296.900	248.400	204.600	217.500	183.700
Rentabiliteit (opbrengst per 100 euro kosten)	%	113	117	113	109	110	109
Inkomen uit bedrijf per onbetaalde a.j.e.	euro/ onbetaalde aje	198.600	240.400	209.300	185.800	202.500	183.000

V=voorlopig, R= raming

Bron: Wageningen Economic Research, Binternet.

Figuur 8.1 Ontwikkeling en spreiding inkomen uit bedrijf per onbetaalde aje voor een gemiddeld glastuinbouwbedrijf

*=voorlopig, **= raming

Bron: Wageningen Economic Research, Binternet.

CBS landbouwtelling

De cijfers over de structuur komen van de landbouwtellingsgegevens van het CBS. Vanaf 2016 wordt bij de Landbouwtelling gebruikgemaakt van het Handelregister van de Kamer van Koophandel. De belangrijkste wijziging tussen 2015 en 2016 is dat bedrijven die niet in het Handelsregister (Kamer van Koophandel) zijn opgenomen met een agrarische landbouwactiviteit, niet meer in de landbouwtelling zijn opgenomen. Het zijn in het algemeen bedrijven met een zeer kleine economische omvang die uit de registratie zijn weggevallen. In 2019 en 2020 zijn diverse acties van RVO ondernomen om de betrouwbaarheid van de gegevens te verbeteren.

Specialisatiegraad

Bedrijven kunnen worden ingedeeld in speciale bedrijfstypen. Afhankelijk van de aandelen van de SO (Standaard Opbrengst) van de groepen producten van het bedrijf, wordt het NSO-hoofdtype vastgesteld (voor meer informatie over SO en NSO; klik [hier](#)). Als het aandeel groter is dan twee derde, dan is het een gespecialiseerd bedrijf. De specialisatiegraad wordt als volgt vastgesteld: het aandeel van het areaal van de betreffende sector dat wordt geteeld op dit bedrijfstype (specialisatiegraad, bijvoorbeeld het areaal glasgroentegewassen op glasgroentebedrijven, uitgedrukt in procenten van het totale areaal glasgroentegewassen). In deze publicatie is ook de specialisatiegraad van snijbloemen en pot- en perkplanten gegeven. Samen vormen ze niet het totale areaal of het totaal aantal glastuinbouwbedrijven. Er zijn namelijk ook nog overige glastuinbouwbedrijven die een mix hebben van gewassen onder glas maar wel als glastuinbouwbedrijf zijn ingedeeld. Daarnaast zijn er bedrijven die wel areaal onder glas hebben maar in andere NSO-type worden ingedeeld. Het aantal bedrijven met tuinbouw onder glas en het aantal gespecialiseerde glastuinbouwbedrijven zijn dus ongelijk aan elkaar en het daarbij behorende areaal dus ook. Met andere woorden: bij het aantal bedrijven met tuinbouw onder glas tellen alle bedrijven met het areaal glas mee en wordt al het areaal geteld. Bij de getypeerde glastuinbouwbedrijven alleen het glasareaal op die gespecialiseerde bedrijven.

Glastuinbouwcomplex

Het glastuinbouwcomplex omvat alle activiteiten in de Nederlandse economie die samenhangen met glastuinbouwproducten, en daarmee de directe en indirecte effecten van de primaire glastuinbouw en verwerking de verwerking van ingevoerde producten. Het gaat hierbij onder andere om de toelevering en distributie. Samen vormen deze schakels het glastuinbouw(agro)complex.

Productiewaarde

De productiewaarde kan op verschillende manieren worden berekend. In onderstaande berekening is een schatting gemaakt van de productiewaarde van de glastuinbouw op basis van de door het CBS beschikbaar gestelde data van de [Nationale Rekeningen](#). Op basis van deze gegevens is een inschatting gemaakt van de productiewaarde voor specifiek de glastuinbouw, wat de resultante is van de hoeveelheid en prijscomponent. Bij deze inschatting zijn enkele aannames gedaan. De hieronder gepresenteerde cijfers zijn indicatief.

Handelswaarde

Op basis van de handelscijfers van het CBS is een schatting gemaakt van de export- en importwaarde van de glastuinbouw. Op de Goederencodelijsten die door Eurostat zijn benoemd in de Gecombineerde Nomenclatuur (GN) en gebruikelijk zijn in de handelsstatistieken van goederen, is niet vermeld of producten onder glas worden geteeld. Daarom zijn bij de samenstelling van deze cijfers enkele aannames gedaan. De cijfers moeten dan ook als een schatting worden geïnterpreteerd.

Het CBS definieert de exportwaarde als volgt: de waarde van de door ingezetenen aan het buitenland geleverde goederen volgens de statistieken van de internationale handel. Dit is de waarde, inclusief vracht- en verzekeringskosten tot aan de Nederlandse grens. Hierbij kan het gaan om goederen die in Nederland zijn voortgebracht of vervaardigd, maar ook om aanvankelijk ingevoerde goederen. Tot de uitvoer behoren ook tijdelijk uitgevoerde goederen die in opdracht van

een ingezetene in het buitenland een behandeling ondergaan (passieve loonverdeling). Dit betekent dat dus ook wederuitvoer in deze cijfers is meegenomen, maar doorvoer niet.

Voor de importwaarde geldt de volgende definitie: de invoer van goederen betreft alle goederen die voor gebruik of verbruik in het economisch vrije verkeer van Nederland zijn gebracht. Dit is het geval wanneer de invoerheffingen en nationale belastingen zijn voldaan. Tot de invoer van goederen behoren ook:

- tijdelijk ingevoerde goederen die in ons land, in opdracht van een niet-ingezetene, een behandeling ondergaan (actieve loonverdeling)
- goederen uit niet-EU-landen die via een entrepot in het economisch vrije verkeer van Nederland komen
- ingevoerde goederen die, zonder enige bewerking te hebben ondergaan, weer zijn uitgevoerd (wederuitvoer).

Toelichting energie kengetallen

Energie-efficiëntie met 1 procentpunt verslechterd

De energie-efficiëntie ofwel het primair brandstofverbruik per eenheid product is in 2019 met 1 procentpunt verslechterd tot 45% ten opzichte van 1990. Dit kwam doordat de fysieke productie per m² (-7%) sterker daalde dan het primair brandstofverbruik per m² (-3%). De vermindering van het primair brandstofverbruik kwam vooral door de toename van het gebruik van duurzame energie. De daling van de fysieke productie hing vooral samen met de toename van het areaal.

Over een langere periode bezien is de energie-efficiëntie vanaf 2010 tot 2018 min of meer stabiel. De afvlakking vanaf 2010 komt mede door het streven naar een hogere waarde van de glastuinbouwproducten en door productie in de winterperiode met belichting oftewel een verschuiving van kwantiteit naar kwaliteit. De eerste ontwikkeling remt de ontwikkeling van de fysieke productie en de tweede doet het primair brandstofverbruik toenemen.

CO₂-emissie

De CO₂-emissie van de Nederlandse glastuinbouw is in 2019 met 0,2 Mton toegenomen. Daarmee ligt de CO₂-emissie 1,3 Mton boven het actuele doel voor 2020 (4,6 Mton), maar 0,3 Mton onder het doel voor de technische correctie uit 2017 (6,2 Mton). De CO₂-emissie lag in 2019 14% onder het niveau van 1990. In geheel Nederland was de CO₂-emissie in 2019 4% lager dan in 1990.

De toename van de CO₂-emissie in 2019 volgt vooral uit de toename van het areaal van de Landbouwtelling. Dit komt niet overeen met het saldo van nieuwbouw en sloop. In 2019 hebben meer bedrijven de LBT ingevuld waardoor het gerapporteerde areaal groter is. Het is aannemelijk dat de LBT in 2019 dichterbij de werkelijke situatie zit, maar voor eerdere jaren een te laag areaal geeft.

Hiernaast groeide de CO₂-emissie in 2019 ook door toename van de verkoop van elektriciteit en afname van de inkoop van niet-duurzame warmte. Deze effecten werden deels gedempt door de groei bij het gebruik van duurzame energie en bij inkoop elektriciteit.

In de periode 2014-2018 was de CO₂-emissie min of meer stabiel. In deze periode nam de CO₂-emissie aan de ene kant toe door groei van het energiegebruik per m² en de verkoop van elektriciteit en aan de andere kant af door krimp van het areaal, toename van duurzame energie en van inkoop elektriciteit.

Duurzame energie groeit sterk

Het gebruik van duurzame energie is in 2019 sterk toegenomen. Het gebruik nam met 35% toe tot 10,0 PJ. Het aandeel in het totaal energiegebruik groeide van 7,4 naar 9,4%. Niet eerder was er zo'n sterke toename van het gebruik van duurzame energie in de glastuinbouw. De groei zat vooral bij inkoop van duurzame warmte. De exploitatie van nieuwe duurzame energieprojecten is vaker in handen van externe partijen en dan koopt de glastuinbouw duurzame warmte in. Hiernaast namen

ook het gebruik biobrandstof en van aardwarmte toe. In 2019 was aardwarmte de meest toegepaste duurzame energiebron, op afstand gevolgd door inkoop duurzame warmte, inkoop duurzame elektriciteit, biobrandstoffen en zonne-energie.

Voor Nederland als geheel bedroeg het aandeel duurzame energie in 2019 8,7%. Het aandeel in de glastuinbouw komt daarmee in 2019 voor het eerst hoger uit dan het landelijk aandeel.

Bedrijveninformatienet en binternet

Bedrijveninformatienet

Nederland heeft de wettelijke verplichting gegevens aan te leveren aan de Europese Commissie rond de economische en duurzaamheidsprestaties van de Nederlandse Land- en Tuinbouw. Dit project is gericht op het verzamelen van gedetailleerde gegevens op 1.500 bedrijven.

Dit project verzamelt die informatie van 1.500 bedrijven uit de primaire land- en tuinbouw. Het betreft voor circa 1.250 bedrijven (= streefaantal) behalve financiële gegevens ook gegevens over onder andere inkomen buiten bedrijf, verbruik van gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen, organische mest en energie. Voor een deel van de bedrijven (250) worden de data ingekocht via accountantskantoren en blijft de verzameling beperkt tot de financiële kengetallen.

Binternet

In dit project wordt op basis van gegevens die in het Bedrijven-Informatienet (het Informatienet) zijn vastgelegd, voor groepen bedrijven en voor diverse thema's gemiddelde resultaten berekend en gepubliceerd via internet (onder de dataknop op www.agrimatie.nl). De gegevens hebben betrekking op zowel land- en tuinbouwbedrijven als op particuliere bosbouwbedrijven. De gegevens in de database worden ook gebruikt in de dynamische figuren op www.agrimatie.nl.

Het BINternet-project is het logische sluitstuk van een reeks van WOT-projecten die gericht zijn op het verzamelen en beheren van de gegevens voor wettelijke taken. Binnen het project worden de gegevens van individuele bedrijven uit de informatienetten land- en tuinbouw, en bosbeheer verwerkt tot een set van standaardresultaten voor groepen bedrijven. Een dergelijke set van standaardresultaten is van belang om de uniformiteit van resultaten te bewaken en een basisset te hebben voor daaropvolgende activiteiten. Daarnaast faciliteert het een breder hergebruik van de uitkomsten.

Meer informatie

Gerben Jukema
T +31 (0)70 335 83 59
E gerben.jukema@wur.nl
www.wur.nl/economic-research

2021-034